TRIBUNAL GHALL-INVESTIGAZZJONI TA` INGUSTIZZJI

IMHALLEF

ONOR. C. FARRUGIA SACCO B.A., LL.D.

Rikors Numru: 932/97

Frankie Desira

vs

Forzi Armati ta' Malta

Illum 23 ta' Novembru, 2000.

It-Tribunal,

Ra r-rikors li bih ir-rikorrent wara li ppremetta illi bejn id-9 ta' Mejju 1987 u l-15 ta' Mejju 1995 u b'mod aktar preciz ghall-habta ta' l-1992 ir-rikorrent sofra ingustizzja meta gie boarded out ingustament mill-Forzi Armati ta' Malta.

Illi l-fatti fil-qosor kienu kif gej:

Illi r-rikorrent kien ingagga mal-Forzi Armati ta' Malta fl-1985 u gie stazzjonat fis-Sezzjoni tat-Tifi tan-Nar. Hu dejjem ghamel

xogholu kif suppost u bl-akbar reqqa tant li qatt ma kellu xi rapporti hziena.

Illi meta kien ikun mehtieg ir-rikorrent kien jaghmel ukoll xoghol barrani ma' l-armata bhal xoghol ta' kostruzzjoni u manutenzjoni tal-post.

Illi r-rikorrent kien kostrett jiehu xi jiem minhabba mard u meta rritorna lura ghax-xoghol gie mgieghel jersaq quddiem bord mediku li ddecieda li hu ma kienx tajjeb ghall-armata u b'hekk ir-rikorrent spicca barra mix-xoghol.

Illi persuni ohra li kienu jahdmu mar-rikorrent fl-istess sezzjoni u li kienu hadu ferm aktar granet ta' mard minnu u kienu dehru quddiem l-istess bord mediku fl-istess perjodu ta' zmien li deher ukoll r-rikorrent, ghalkemm xogholhom mal-Forzi Armati gie terminat, kien instabilhom xoghol u nghataw l-opportunita' li jmorru jahdmu f'Dipartimenti tal-Gvern. Ohrajn regghu gew rijinistati mal-Forzi Armati.

Illi l-ilment principali tar-rikorrent jikkonsisti fil-fatt li filwaqt li huwa kien jahdem aktar minn xoghol wiehed mal-Forzi Armati, kien proprju xogholu li gie tterminat waqt li haddiehor li kien jaghmel xoghol wiehed biss, inghata trasferiment ghal Dipartiment tal-Gvern jew rega' gie ngaggat u rijinstat mal-Armata.

Illi r-rikorrent kien bi hsiebu jgib biex isostni l-ilment tieghu lix-xhieda murija fl-elenku anness li jindika ghar-rigward ta' kull xhud dawk il-fatti li r-rikorrent kien bi hsiebu jgib prova dwarhom bix-xhieda tieghu.

Ghaldaqstant ir-rikorrent talab lil dan it-Tribunal sabiex joghgbu jisma' u jiddeciedi dwar dan l-ilment tieghu skond l-Att ta' l-1997 dwar it-Tribunal ghall-Investigazzjoni ta' l-Ingustizzji u li jinghata rimedju billi jigi reinstat fil-Forzi Armati jew jintbaghat jahdem f'Dipartiment tal-Gvern u li jigi kkumpensat ghal dak kollu li tilef ingustament, jew inkella jekk dan ir-rimedju ma jistax jinghata li huwa jigi ordnat li jithallas kumpens f'ammont ta' mhux aktar minn Lm5000 jew kif tiddeciedi din il-Qorti.

Ra l-elenku tax-xhieda tar-rikorrent.

Ra r-risposta tal-Kmandant tal-Forzi Armati ta' Malta li eccepixxa :

Illi dwar il-fatti allegati fir-rikors huwa ghandu xi jghid is-segwenti:

Illi f'April 1989 gie mgharraf li r-rikorrent flimkien ma xi whud ohra kien qed jigi mpjegat fuq xoghol hafif minhabba ragunijiet ta' sahha u li minhabba f'hekk il-Fire Section tal-Airport Company ma setghetx topera efficjentement. Immedjatament ittiehdu passi biex sew ir-rikorrent kif ukoll individwi ohra bhalu

jigu ezaminati mit-tabib ta' l-armata sabiex jigi ddeterminat l-istat ta' sahhithom.

Illi hawnhekk ta' min wiehed jiccara li dak li r-rikorrent qed jirreferi ghalih bhala ***xi jiem marid*** kien fil-fatt perjodu ta' 62 gurnata assenza minn fuq il-post tax-xoghol minhabba mard u numru iehor sostanzjali ta' granet b'xoghol hafif matul l-1989 u perjodi simili matul l-1988 u l-1990.

Illi in effett, r-rikorrent gie ezaminat minn Bord Mediku fejn gie ddikjarat bhala permanentament ***unable to perform fire fighting duties***.

Illi sussegwentement fil-1991 kienu saru diskussjonijiet sabiex membri tal-Forzi Armati ta' Malta li jigu ddikjarati medikalment mhux tajba biex jaghmlu xoghol militari jinghataw l-ghazla li jigu ezaminati minn Bord Ufficjali mwaqqaf ghal ta' l-apposta sabiex jiddelibera dwar jekk kienx possibbli li individwu li jigi ddikjarat mhux tajjeb ghal servizz militari jistax jibqa' mpjegat ***"on loan"*** ma xi Dipartiment iehor tal-Gvern fuq xoghol iehor. Dan l-arrangament kien ukoll igorr mieghu kundizzjonijiet li l-individwu kellu joqghod ghalihom.

Illi jirrizulta li t-talba tar-rikorrent sabiex jibqa jahdem kif spjegat hawn fuq giet ikkunsidrata mill-Bord Ufficjali msemmi fil-paragrafu precedenti izda din giet sussegwentament irrifjutata u ghaldaqstant l-impieg tar-rikorrent kellu jigi mitmum.

Illi ma jitqiesx li meta l-Bord mediku sab lir-rikorrent mhux tajjeb ghax-xoghol fil-Forzi Armati ta' Malta saret xi ngustizzja fil-konfront tieghu f'li gie mitmum lilu l-impieg mill-Forzi Armati ta' Malta ghaliex dan sar skond ir-regolamenti applikabbli cioe' l-avviz legali 91 tal-1970 li jigbor fih ir-Regolament dwar in-Nomini u l-Kundizzjonijiet tas-Servizz tal-Forzi Armati ta' Malta.

Ghaldaqstant ghar-raguni fuq premessi, dan it-Tribunal ghandu jichad it-talbiet kollha tar-rikorrent.

Ra l-lista tax-xhieda ta' l-intimat.

Illi fil-15 ta' Settembru 1999 l-intimat eccepixxa ulterjorment li r-rikorrent ma kienx ghamel uzu mill-procedura msemmija fl-Artikolu 161 tal-Att dwar il-Forzi Armati ta' Malta Kap. 220 u li xtaq jipprezenta risposta ulterjuri billi r-rikors promotur huwa null u bla effett a tenur tal-Artikolu 5 (3) (a) liema talba giet michuda.

Ra li fl-14 ta' Dicembru 1999 Dr. Mifsud ghall-intimat issolleva l-inkompetenza tat-Tribunal *ratione materiae* minhabba li r-rikors jirrigwarda terminazzjoni ta' impjieg mill-Armata.

Ra l-atti kollha tal-kawza.

Sema l-abili difensuri.

Ikkunsidra

Illi fil-kawza fl-ismijiet "Joseph Barbara vs Med Serv Limited et" deciza fl-10 ta' Mejju, 1999 it-Tribunal qal:

"Illi hu opportun li l-ewwel nett it-Tribunal jezamina jekk hux kompetenti jiehu konjizzjoni tal-ilment tar-rikorrent. Hawn wiehed irid bil-fors jaghmel referenza ghall-artikolu 6 (1) tal-Att VIII tal-1997….

F'dan l-istadju hu importanti li wiehed jezamina dak li hu mehtieg biex ilment ikun tal-kompetenza tat-Tribunal. Minn ezami ta' l-art 6 (1) jirrizulta li l-***ewwel rekwisit*** huwa li jrid ikun hemm ilment bil-miktub; dan sar mir-rikorrent.

Sekondarjament ir-rikorrent irid jallega li garrab ingustizzja. Dan ukoll gie allegat mir-rikorrent.

It-tielet element hu li din l-ingustizzja tkun b'konsegwenza ta' xi distinzjoni, eskluzjoni jew preferenza indebita li tkun saret jew inghatat bi hsara ghaliha, jew ta' xi inkapacita' jew restrizzjoni li kellha ggarrab. Dan l-element jinsab allegat ukoll fir-rikors in ezami.

Ir-raba' rekwisit hu li l-imsemmija ingustizzja tkun saret b'xi azzjoni mehuda minn xi wahda mill-persuni li ghalihom japplika dan 1-Att.

Il-hames element hu li l-ingustizzja allegata mir-rikorrent tkun dwar wiehed mill-paragrafi (a) sa (d) imsemmija.

Hawnhekk wiehed bil-fors ikollu jaghmel il-kummenti segwenti. L-Att VIII tal-1997 ghandu hafna partijiet li jixbhu u huma bazati fuq l-Att XV tal-1987. Infatt l-istess artikolu 6 ta' dak l-att kien jitkellem dwar is-setghat tal-Kummissjoni. Issa f'dak l-artikolu 6 fil-parti finali tieghu kien jinghad " u b'mod partikulari izda bla hsara ghall-generalita' ta' dak imsemmi qabel, il-Kummissjoni tista' tinvestiga dak l-ilment dwar kull wiehed minn dawn li gejjin:…" Fl-Att VIII tal-1997 pero' kull ma jinghad hu "dwar kull wiehed min dawn li gejjin:.." u ghalhekk il-legislatur f'dan il-kaz kien aktar restrittiv. Il-lista imsemmija mill-legislatur hija wahda ta' portata espressa u mhux wahda indikattiva ghalkemm naturalment trid issir l-interpretazzjoni gusta taghha kif infatti ser jinghad aktar l-isfel.

L-artikolu 6 (1) (a) jirreferi ghal hatriet, promozzjonijiet jew trasferimenti ta' ufficjali pubblici u ghalhekk mhux applikabbli ghar-rikorrent. L-artikolu 6 (1) (b) jitkellem dwar hatriet, promozzjonijiet, jew trasferimenti ta' membri, ufficjali jew impjegati ta' xi korp imwaqqaf b'ligi… L-artikolu 6 (1) (c) jirreferi ghal dhul fl-impieg u hu manifest li ma jirrigwardax il-kaz in ezami. Lanqas ma hu applikabbli l-artikolu 6 (1) (d) li jitkellem dwar licenzi jew permessi mehtiega bil-ligi.

Bazikament l-ilment tar-rikorrent hu bazat fuq terminazzjoni ta' impieg. Issa terminazzjoni ta' impieg ma tissemma f'ebda wiehed mill-paragrafi (a) sa (d). "Ubi lex voluit dixit". Il-ligi ma tuzax kliem fis-sens li l-ilmenti indikati huma ezempji ta' ilmenti, izda huma ezattament l-ilmenti li fir-rigward taghhom dan it-Tribunal ghandu gurisdizzjoni.

Ta' min izid li l-artikolu 28 tal-Kap 266 l-Att dwar ir-Relazzjonijiet Industrijali jghid:
"Minkejja kull ma jinsab f'kull ligi ohra, t-Tribunal Industrijali jkollu l-gurisdizzjoni esklusiva li jikkunsidra u jiddecidi l-kazijiet kollha fejn jigi allegat li saret tkeccija ingusta ghal kull ghan barra minn proceduri dwar reati kontra xi ligi , u r-rimedju ta' haddiem hekk imkecci ghall-ksur tad-drittijiet tieghu li ma jitkecciex b'mod ingust ikun biss billi l-ilment tieghu jintbaghat lit-Tribunal Industrijali u mhux xort'ohra:"
Il-lokuzzjoni wzata hija cara li t-Tribunal Industrijali jkollu l-gurisdizzjoni esklusiva fejn jigi allegat li saret tkeccija ingusta. Hemm kazijiet li jaqghu taht l-Qorti Civili [skond in-natura tal-kuntratt] u anke quddiem il-Kummissjoni ta' l-Impiegi that il-Kostituzzjoni jekk ikun jahdem f'azienda Governattiva jew kwazi-governattiva.

Ghalhekk, salv kif ser jinghad aktar l-isfel f'dan il-paragrafu, terminazzjoni ta' impieg mhux ta' kompetenza ta' dan it-Tribunal. Ara wkoll Andrew Caruana vs Ministru tax-Xogholijiet Pubblici u Kostruzzjoni et deciza fit-2 ta'

Frar, 1999. L-uniku kaz fejn dan ma japplikax huwa fil-kaz tal-“constructive dismissal” dejjem bazat fuq ingustizzja kif imsemmi fl-artikolu 6 (1). Ara “Charles Azzopardi vs Selmun Company Limited et” deciz in parte fil-15 ta’ Dicembru, 1997, u f’ “Patrick Dato Mallia vs Malta Development Corporation” deciz ukoll in parte fil-11 ta’ Marzu, 1998.

Dan l-ilment ghalhekk ma huwiex ta’ kompetenza ta’ dan it-Tribunal. L-istess pricipju gie applikat fil-kazi deciz mit-Tribunal fil-kaz ta’ Godfrey Harnsworth vs Kalaxlokk Company Limited deciz 11 ta’ Mejju, 1998 li kien jikkoncerna hlas ta’ allowances mhux konnessi ma’ xi hatra jew promozzjoni, fil-kaz ta’ Anthony Vella vs Kalxlokk Company Limited deciz fit-22 ta’ Gunju, 1998 li kien jikkoncerna Bonus kif ukoll allowances”, fil-kaz ta’ George Debono vs Kap Kmandant vs Forzi Armati ta’ Malta deciz fit-28 ta’ Ottubru, 1998 fil-parti li kienet tikkoncerna l-ghoti ta’ medalja, fil-kaz ta’ Kenneth Abela vs Chairman Malta Drydocks deciz fit-12 ta’ Jannar, 1999, li kien jikkoncerna kwistjoni dwar leave, J Schembri vs Air Malta deciz fit-3 ta’ Marzu, 1999 li kien jikkoncerna nuqqas ta’ hlas ta’ paga.

Differenti hu l-kaz ta’ “Downgrading” li ghalkemm ma jissemmix specifikament dan it-Tribunal qiesu bhal ta’ kompetenza tieghu fil-kawza fl-ismijiet M. Micallef vs Malta Shipbuilding Company Limited deciza fl-4 ta’ Marzu 1999 minhabba li dan hu l-oppost ta’ promozzjoni.”

Inoltre fil-kawza fl-ismijiet "Emmanuel Chircop vs Kap Kmandant tal-Forzi Armati" deciza mit-Tribunal fl-24 ta' Gunju, 1999 it-Tribunal qal:

"Issa fil-kaz in ezami in-nuqqas ta' kompetenza tohrog ukoll minn dak li jghid l-artikolu 5 (3) (a):
"Dan l-Att ma japplikax ghall-persuni jew ghall-korpi li jinsabu elenkati fit-Taqsima A fl-Ewwel Skeda li tinsab ma' dan l-Att." F'dan l-iskeda insibu imnizzel "Il-Forzi Armati ta' Malta hlief skond dak li hemm provdut fit-Taqsima B ta' din l-Iskeda". Fit-Taqsima B insibu elenkat: "Il-Forzi Armati ta' Malta ghar-rigward biss ta' hatriet, promozzjonijiet, trasferimenti, salarji u drittijiet ta' pensjoni ta' l-ufficjali u suldati f'dik il-Forza Armata".

Illi r-rikorrent forsi setgha jargumenta li dwar **<u>reinstatement</u>** hemm l-elementi ta' hatra u ghalhekk it-Tribunal ghandu jkun kompetenti. Forsi ukoll setgha jiggranfa mal-elementi ta' "constructive dismissal". Izda fil-kaz tal-Armata dan kollu hu specifikament eskluz bl-artikolu u skedi imsemmija.

Ghalhekk huwa ovvju li t-talba tar-rikorrent tesorbita mill-kompetenza ta' dan it-Tribunal. Ghal dawn il-motivi jilqa' l-eccezzjoni ta' l-intimat dwar l-inkompetenza tat-Tribunal *ratione materiae*.

Spejjez kontra r-rikorrent.